

Research articles

Effects of dental health education program for behavioral modification on gingivitis prevention among Prathomsuksa VI primary school students, Wiangkao district, Khon Kaen Province

Yuparat Tumkaew

Graduated students,
Public Health Officer,
Wiangkao Public
Health Office,
Khon Kaen Province

Rujlra Duangsong

Associate professor,
Public Health Faculty,
Khon Kaen University

Abstract

Gingivitis is an important disease of dental health problem. Although it is not a serious disease but may lead to severe periodontal disease and consequent lost tooth. In addition it destroys health too. Therefore, it ought to cultivate about oral health care and gingivitis prevention in school children in order to maintain good oral hygiene. This study was a quasi-experimental research aiming to study the effects of the dental health education program by applying of Bloom's learning theory and social support for behavioral modification among students in Wiang Kao District, Khon Kaen Province. Samples were 60 students. They were divided into 2 groups, experimental and comparison groups and each group was 30 students. The duration of the intervention was 12 weeks. The experimental group received dental health education program that activities comprised dental education corner "For Fun Nai Hong Rian", lecture with media, modelling, group discussion, demonstration, counselling, and practice. Social support from researcher, parents, teachers, and friends consisted of motivation, suggestion, rewards etc. Data were collected by the questionnaires, and oral examination records. Data were analyzed by descriptive

statistics such as frequency, mean, maximum, minimum , and standard deviation etc., The comparison was analyzed by paired t-test and Independent sample t-test with 95% Confident Interval and significant level at 0.05. The result showed that after the intervention the experimental group had dental plaque less than those in the comparison group.

Keywords: dental health program; behavioral modification; gingivitis prevention

บทความวิจัย (Research articles)

ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกัน โรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอยะรัง จังหวัดขอนแก่น

ยุภารัตน์ ทุมแก้ว

นักศึกษา ตำแหน่งเจ้าพนักงาน
ทันตสาธารณสุขชำนาญงาน
สำนักงานสาธารณสุข
อำเภอยะรัง

รุจิรา ดวงสงค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชา
สุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

โรคเหงือกอักเสบเป็นโรคสำคัญด้านทันตสาธารณสุข ถึงแม้ว่าโรคเหงือกอักเสบจะไม่ใช่วิธีร้ายแรง แต่นำไปสู่โรคปริทันต์ที่รุนแรงและทำให้สูญเสียฟันตามมา นอกจากนี้ยังบั่นทอนสุขภาพ ดังนั้นจึงควรปลูกฝังพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากและป้องกันโรคเหงือกอักเสบในเด็กวัยเรียนเพื่อให้มีสุขภาพช่องปากดีต่อไป การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม และการสนับสนุนทางสังคม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน แบ่งกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 30 คน เวลาดำเนินการ 12 สัปดาห์ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดมุมความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ “ ฟ.ฟันในชั้นเรียน ” บรรยายประกอบสื่อ การนำเสนอตัวแบบ การอภิปรายกลุ่ม การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ การสนับสนุนทางสังคม จาก ผู้วิจัย ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ได้แก่ การกระตุ้นเตือน การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา ให้รางวัล การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบบันทึกการตรวจสุขภาพช่องปาก การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ ด้วยสถิติ Paired Sample t-test และ

Independent t-test และ 95% Confident Interval ที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า หลังทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ ทักษะและการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ มากกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ช่องปากและฟันมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์น้อยกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

คำสำคัญ : โปรแกรมทันตสุขศึกษา; ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม; การป้องกันโรคเหงือกอักเสบ

บทนำ

โรคเหงือกอักเสบเป็นโรคในช่องปาก เป็นปัญหาที่สำคัญด้านทันตสาธารณสุข และเป็นโรคที่พบมารองจากฟันผุ โรคนี้เกิดจากการปล่อยปละละเลยในการทำความสะอาดช่องปาก ไม่แปรงฟันทุกครั้งหลังอาหาร โรคเหงือกอักเสบคือ การอักเสบของขอบของเหงือกติดกับฟันและ papillae ระหว่างฟัน โรคเหงือกอักเสบถ้าหากยังไม่ได้รับการรักษาการอักเสบจะเพิ่มขึ้นอาจเริ่มทำลายกระดูกรอบฟันและการเคลื่อนไหวของฟันหรือทำลายเนื้อเยื่อปริทันต์ได้ ซึ่งนำไปสู่การเป็นโรคปริทันต์อักเสบในวัยผู้ใหญ่ และสูญเสียฟันได้

จากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปาก ครั้งที่ 7 พบว่าเด็กอายุ 12 ปี เป็นโรคเหงือกอักเสบและหินน้ำลายร้อยละ 70.10 แสดงถึงเด็กเสี่ยงต่อการเป็นโรคปริทันต์ได้¹

จากรายงานผลการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตำบลเมืองเก่าพัฒนา จังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2556 – 2558 พบว่านักเรียนมีเหงือกอักเสบร้อยละ 47.2, 52.8, 56.6 ตามลำดับ และมีหินปูนที่ต้องได้รับการรักษา ร้อยละ 21.6, 24.5, 28.4 ตามลำดับ ปัญหาเหงือกอักเสบและหินน้ำลายมีสาเหตุมาจากการแปรงฟันไม่สม่ำเสมอและการแปรงฟันที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามการป้องกันโรคเหงือกอักเสบโดยการแปรงฟันถูกต้องและสม่ำเสมอ² และจากแนวคิดทฤษฎีทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom³ มีแนวคิดว่าการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยการให้ความรู้ (ด้านพุทธิพิสัย) การปลูกฝังทัศนคติ (ด้านจิตพิสัย) และการฝึกปฏิบัติ (ด้านทักษะพิสัย) ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ และจากแนวคิดการสนับสนุนทางสังคม ของ House⁴ มีแนวคิดว่าการช่วยเหลือทางจิตวิทยา แก่ผู้ที่มีปัญหา โดยผู้รับการสนับสนุนทางสังคมมีความรู้สึกว่ามีคนเอาใจใส่ เอื้ออาทร เป็นส่วนสำคัญของสังคม และผู้ที่สนับสนุนจะต้องช่วยเหลือให้ผู้รับการสนับสนุนมีพฤติกรรมบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้จากการศึกษาของ อรสิรินทร์ เพิ่มพัชรพรแลและ วีรพล แสงปัญญา⁵ ได้ศึกษา การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการคิดตามสารระบบจำแนกของ บลูม ฉบับปรับปรุงที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ ทางศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในโปรแกรมทันตสุขศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ